

Integrale tekst van de preek van Selma Boulmalf tijdens de afsluitende viering van de Vredesweek Haarlem

27 september 2026
Doopsgezinde kerk Haarlem

Goedemorgen allemaal,

Mijn naam is Selma. Ik ben medeoprichter van Deel de Duif, een initiatief dat mensen die ogenschijnlijk tegenover elkaar staan, bij elkaar probeert te brengen door middel van dialoog.

Deel de Duif ontstond enkele dagen na 7 oktober, toen er steeds minder ruimte leek te zijn voor begrip en zowel antisemitisme als moslimhaat toenam.

Onze inzet ging niet zonder slag of stoot. Het was niet altijd gemakkelijk om door te zetten of richting te vinden. Ik heb me regelmatig afgevraagd waar ik aan begonnen was, of ik wel het goede deed en of dialoog op sommige momenten wel het antwoord was.

Want waarom pleit ik voor dialoog, terwijl de Palestijnse bevolking met de dag krimpt? Hoe kan ik spreken over liefde, vrede en begrip, terwijl er een genocide gaande is? Wat betekent dialoog wanneer mensen worden gedood en van hun menselijkheid worden beroofd? En hoe moest ik omgaan met de kritiek van mensen die precies deze vragen stelden?

Gelukkig was de feedback niet alleen maar negatief. Integendeel. Onlangs mochten wij voor onze inzet de allereerste Youth Four Freedoms Award van de Roosevelt Foundation ontvangen. Dat was een bijzondere erkenning voor ons initiatief.

Maar prijzen en waardering zijn nooit mijn belangrijkste drijfveer geweest. Als mijn inzet afhankelijk zou zijn van de goedkeuring van anderen, zou ik waarschijnlijk veel eerder zijn gestopt. Want wat doe je als die erkenning verdwijnt? Wat gebeurt er wanneer mensen je niet begrijpen, wanneer je kritiek krijgt of wanneer je het gevoel hebt dat je werk weinig oplevert?

Tijdens deze Vredesweek wil ik daarom spreken over mijn werkelijke drijfveer: mijn religie.

Ik volg Imam Ahmed al-Hasan. Wij geloven dat hij de door Jezus aangekondigde Trooster of Helper is. Voor mij geeft zijn wijsheid richting aan de weg naar God. Ik deel vandaag graag de bron waaruit ik put, in het besef dat mensen in deze ruimte uit verschillende tradities putten en soms andere woorden gebruiken voor wat ik beschrijf.

Een belangrijke les van de Imam is dat wij spiritueel werk moeten verrichten om duurzaam aan vrede en rechtvaardigheid te kunnen bijdragen. Dat betekent niet dat wij moeten wachten met handelen totdat we volmaakt zijn. Als dat de voorwaarde was, zou niemand ooit beginnen. Het betekent dat wij tijdens ons handelen ook moeten onderzoeken wat er in onszelf gebeurt.

Jezus, vrede zij met hem, zegt in het evangelie volgens Matteüs:

“Heb uw vijanden lief, zegen hen die u vervloeken, doe goed aan hen die u haten en bid voor hen die u vervolgen.”

Dat zijn mooie woorden. Maar het zijn ook heel moeilijke woorden.

Hoe kunnen wij onze vijanden liefhebben zonder innerlijk werk te verrichten? Hoe kunnen wij goeddoen aan mensen die ons haten, als wij de woede, angst en gekwetstheid in onszelf niet durven aankijken?

Ook de Koran zegt:

“Voorwaar, Allah verandert de toestand van een volk niet, totdat zij veranderen wat in henzelf is.”

Verandering vindt dus niet alleen buiten ons plaats. De samenleving wordt ook gevormd door wat wij in onszelf voeden: liefde of haat, nederigheid of hoogmoed, vrijgevigheid of hebzucht, moed of lafheid.

Hoe kunnen wij verwachten dat de wereld gevuld raakt met liefde en rechtvaardigheid als wij die eigenschappen niet zelf proberen te dragen? Hoe kunnen wij hopen op het Koninkrijk van God zonder te werken aan een wereld waarin iets van dat Koninkrijk zichtbaar wordt? En hoe kunnen wij vrede bouwen als er in onszelf geen ruimte is waarin vrede kan wortelen?

Bij Deel de Duif leren wij mensen moeilijke gesprekken te voeren, vooral wanneer zij het gevoel hebben dat hun identiteit of menselijkheid op het spel staat. Een van onze adviezen is: probeer oprecht nieuwsgierig te zijn. Je kunt niet verwachten dat de ander jou probeert te begrijpen als jij geen enkele poging doet om hem of haar te begrijpen.

Maar Jezus en Imam Ahmed al-Hasan vragen ons om nog verder te gaan. Toon niet alleen nieuwsgierigheid. Heb lief.

Dr. ‘Adil al-Saeedi zegt in zijn lezing *Christus en de morele revolutie*:

“Als je van je vijand houdt, is de kans groot dat hij je woorden aanneemt. Een woord dat uit het hart komt, dringt door tot het hart. Wanneer je vanuit je ziel, vanuit je diepste zelf spreekt, wanneer je geen masker draagt en niet het ene verbergt terwijl je iets anders zegt, kunnen je woorden de ander werkelijk bereiken.”

Liefde is hierbij dus geen gesprekstechniek: doe alsof je de ander liefhebt, zodat je hem gemakkelijker kunt overtuigen. Die liefde moet werkelijk zijn. Geen vriendelijke woorden waarachter minachting verborgen blijft.

Dat betekent niet dat alles wat iemand doet aanvaardbaar is. Liefde maakt de waarheid niet minder belangrijk. Liefde betekent ook niet dat wij over onderdrukking zwijgen om de sfeer aangenaam te houden. We kunnen de waarheid spreken, onrecht benoemen én in onze tegenstander nog een menselijke ziel proberen te zien.

En dat is niet makkelijk.

Ons hart vullen met vrede, geduld, liefde en vertrouwen gaat niet vanzelf. In de islamitische traditie wordt de strijd tegen het eigen zelf niet voor niets de grotere strijd genoemd.

Imam Ahmed al-Hasan schrijft dat deze inspanning een reis naar God is, met het licht en het intellect, waarbij wij onwetendheid en duisternis achter ons proberen te laten.

Het is de strijd tegen alles in mij wat mij van God en van het goede verwijdt.

Volgens de Imam speelt die strijd zich af in onszelf en in de manier waarop wij met de wereld omgaan. We kunnen ons sterk hechten aan bezit, status, onze verlangens en zelfs aan ons eigen gelijk. Hij waarschuwt ook voor zelfbewondering: het gevaar dat wij zo vol raken van onszelf dat onze eigen mening, positie en wensen altijd centraal komen te staan.

Dat is confronterend, vooral voor mensen die zich inzetten voor een rechtvaardige wereld.

Want ook vredeswerk kan door het ego worden overgenomen. Ook activisme kan een manier worden om gezien, bewonderd of moreel superieur gevonden te worden. Ook tijdens een dialoog kan ik meer bezig zijn met hoe verstandig en genuanceerd ik overkom dan met de persoon tegenover mij. Zelfs onze levensovertuiging kan een middel worden waarmee wij onszelf boven anderen plaatsen.

Spiritueel werk betekent voor mij daarom dat ik mezelf regelmatig afvraag: wat drijft mij nu? Is het liefde voor God en Zijn schepping? Is het het verlangen om recht te doen? Of wil ik vooral winnen, erkend worden en bewijzen dat ik beter ben dan de ander?

Al-Saeedi werkt dit verder uit in zijn lezing *Tussen zelfontwikkeling en zelfverering*. Hij maakt onderscheid tussen het ontwikkelen van je ziel en het vereren van jezelf.

Volgens hem kwamen de profeten om onze zielen te hervormen. Zij wilden niet ons ego opblazen, maar onze ziel zuiveren en disciplineren. Het probleem ontstaat wanneer

zelfontwikkeling alleen nog draait om mijn succes, mijn geluk, mijn aanzien en mijn verlangens.

Al-Saeedi haalt daarbij een uitspraak van Imam al-Sadiq aan:

“Er is geen sluier tussen de dienaar en God die duisterder en angstaanjagender is dan het eigen zelf en de begeerte.”

Ook haalt hij een raad van Imam Ali aan: wanneer twee keuzes zich aan je voordoen en je niet weet welke juist is, kijk dan welke keuze het dichtst bij je eigen verlangen ligt en bied daar weerstand aan. Vaak ligt het juiste in het weerstaan van dat verlangen.

Dat betekent niet dat ieder verlangen verkeerd is. Het betekent dat mijn verlangen niet automatisch mijn morele kompas mag zijn. Het feit dat iets goed voelt, maakt het nog niet rechtvaardig. Het feit dat iets mij erkenning oplevert, betekent niet dat het God behaagt. En het feit dat mijn woede begrijpelijk is, betekent niet dat elke handeling die uit die woede voortkomt goed is.

Tegenover die gerichtheid op onszelf staat een gerichtheid op de ander. Denk aan mensen die voedsel geven aan de arme, de wees en de gevangene, terwijl zij dat voedsel zelf ook graag hadden willen houden. Zij handelen omwille van God en verwachten geen beloning of dank.

Daar ligt voor mij een belangrijke les. Werkelijke dienstbaarheid begint waar ik niet voortdurend bijhoud wat mijn goedheid mij heeft opgeleverd.

Hebben mensen mij bedankt? Vonden zij mijn speech goed? Heb ik een prijs gekregen? Is mijn naam genoemd?

Als ik al die bevestiging nodig heb om door te gaan, maak ik mijn werk afhankelijk van andere mensen. Maar als ik het omwille van God doe, kan ik blijven handelen, ook wanneer erkenning uitblijft.

Ik denk daarbij aan een islamitische les die mij is meegegeven. Er zijn twee dingen die je moet vergeten en twee dingen die je nooit moet vergeten.

Vergeet het kwaad dat anderen jou hebben aangedaan. En vergeet het goede dat jij voor anderen hebt gedaan.

Vergeet nooit God, het Goede. En vergeet nooit de dood.

Laat je innerlijke ruimte dus niet voortdurend bezetten door degene die jou heeft gekwetst. Zolang ik ieder kwetsend woord blijf herhalen, blijft die persoon als het ware in mij wonen. Mijn gedachten blijven gevuld met wat hij of zij mij heeft aangedaan, waardoor er geen ruimte is om bezig te zijn met het Goede.

Maar ook het goede dat ik doe, moet ik niet eindeloos voor mezelf herhalen. Anders verandert dienstbaarheid alsnog in zelfverheerlijking.

We moeten dus bewust omgaan met waarmee we ons hart vullen. Wanneer haat verdwijnt, ontstaat er ruimte voor liefde. Wanneer gierigheid verdwijnt, ontstaat er ruimte voor vrijgevigheid. Wanneer lafheid verdwijnt, ontstaat er ruimte voor moed.

Om vrede te kunnen brengen, moeten wij dus ook ruimte maken voor vrede in onszelf.

Maar innerlijke vrede mag nooit een excuus worden om maatschappelijk onrecht te negeren.

In het boek *Van gedroomde republieken naar het goddelijke project* schrijft Zaki al-Ansari over de leer van Imam Ahmed al-Hasan. Hij legt een bekende belofte uit: de belofte dat de verlosser de aarde met rechtvaardigheid zal vullen, nadat zij met onrecht en tirannie is gevuld.

Bij die 'aarde' denkt Al-Ansari niet alleen aan de wereld om ons heen, maar ook aan de wereld ín ons: onze harten en zielen. Onderdrukking verwoest namelijk niet alleen huizen, lichamen en samenlevingen. Zij doet ook iets met ons vanbinnen. Zij kan ons leren dat macht belangrijker is dan waarheid, dat sommige levens minder waard zijn dan andere en dat geweld het enige antwoord op geweld is.

En wanneer onze zielen worden gevormd door hebzucht, angst en de wil om te overheersen, bouwen wij structuren die deze eigenschappen weerspiegelen. Innerlijk en uiterlijk onrecht versterken elkaar.

Spirituele hervorming is dus geen alternatief voor politieke en maatschappelijke rechtvaardigheid. Ze helpt ons juist om die rechtvaardigheid werkelijk te dragen.

Een van de kritiekpunten die Deel de Duif kreeg, was dat wij naïef waren. Dat we te zacht waren, terwijl verzet nodig was. Maar ik zie daarin niet per se een tegenstelling.

Zachtheid is niet hetzelfde als zwakte. Liefde betekent niet dat wij onrecht goedpraten. Mededogen vereist niet dat wij neutraal blijven tussen de onderdrukker en de onderdrukte. We kunnen zacht van hart zijn en toch duidelijk spreken. We kunnen weigeren iemand te haten en tegelijkertijd weigeren zijn onrecht te accepteren. We kunnen voor vrede werken en naast degene staan aan wie onrecht wordt gedaan.

Dat is ook wat Jezus ons toont. Liefde voor de vijand is niet hetzelfde als gehoorzaamheid aan de vijand. Jezus sprak zijn tegenstanders aan en confronteerde misstanden, maar weigerde zijn ziel door haat te laten bepalen.

Ik wil dialoog daarom niet romantiseren. Niet ieder conflict verdwijnt wanneer mensen maar lang genoeg praten. Niet iedere machthebber laat zijn macht los omdat iemand

hem vriendelijk probeert te begrijpen. Een oproep tot dialoog mag nooit worden gebruikt om slachtoffers het zwijgen op te leggen of van hen te verlangen dat zij hun pijn netjes en comfortabel formuleren.

Tegelijkertijd moeten wij ervoor waken dat wij vanbinnen een spiegelbeeld worden van wat wij bestrijden.

Als ik tegen ontmenselijking strijd, maar zelf mensen ontmenselijk, wat bouw ik dan op?
Als ik vrede wil, maar mijn hart volledig laat regeren door haat, welke vrede kan daaruit ontstaan?

Laat ik wel duidelijk zijn, ik sta hier niet als iemand die haar ego heeft overwonnen en altijd uit liefde spreekt. Mijn werk heeft mij ook duidelijk laten zien hoe gemakkelijk angst, trots en behoefte aan goedkeuring zich met goede bedoelingen kunnen vermengen.

Vredeswerk maakt mij niet automatisch tot een vreedzaam mens. Religieus zijn maakt mij niet automatisch tot een goed mens. Het volgen van deze leer ontslaat mij niet van de verantwoordelijkheid haar werkelijk toe te passen. Een prijs bewijst niet dat iedere keuze goed was. En een mooie speech over liefde is nog geen liefde.

Volgens Jezus kennen wij een boom aan zijn vruchten.

Ook onze overtuigingen moeten dus zichtbaar worden in hun vruchten.

Als mijn geloof mij alleen zekerder maakt van mijn eigen gelijk, maar niet barmhartiger, welke vrucht draagt het dan?

Als mijn religie mij leert over God, maar niet om de hongerige te voeden, de onderdrukte bij te staan en eerlijk naar mijn eigen intenties te kijken, wat is er dan werkelijk veranderd?

Als mijn vredeswerk mij erkenning oplevert, maar mij niet nederiger maakt, voor wie heb ik het dan gedaan?

De vrede waarover ik vandaag spreek, begint daarom met een grote inspanning: de strijd om niet door mijn eigen ego, angst en haat te worden verslagen.

Het is de strijd om mijn hart niet volledig door mijn verwondingen te laten bepalen.

De strijd om rechtvaardigheid te zoeken zonder verslaafd te raken aan overwinning.

De strijd om hard te werken, maar mijn vertrouwen uiteindelijk niet in prijzen, organisaties, politici of andere mensen te plaatsen.

En het is de strijd om niet alleen over een rechtvaardige wereld te spreken, maar iets van die rechtvaardigheid in mijn eigen handelen zichtbaar te maken.

Ik geloof dat mijn Imam, Jezus en alle andere profeten ons daarop wijzen. Zij sturen ons de wereld in met geloof en vertrouwen op God, mededogen voor mensen, moed tegenover tirannie en de bereidheid om ook het onrecht in onszelf onder ogen te zien.

Misschien gebruiken wij vandaag verschillende namen, tradities en theologische talen. Maar hopelijk kunnen wij elkaar vinden in deze vraag:

Welke eigenschappen voeden wij in onszelf, en welke wereld bouwen wij daarmee?

Als wij liefde voeden, wordt liefde zichtbaar in ons handelen.

Als wij barmhartigheid voeden, blijven wij de menselijkheid van de ander zien.

Als wij moed voeden, durven wij naast de onderdrukte te staan.

Als wij nederigheid voeden, kunnen wij onze eigen fouten erkennen.

En als wij rechtvaardigheid voeden, kan vrede meer worden dan stilte of de tijdelijke afwezigheid van conflict. Dan wordt vrede de aanwezigheid van waarheid, menselijke waardigheid, barmhartigheid en recht.

Moge God ons helpen niet alleen over vrede te spreken, maar haar in ons hart ruimte te geven en haar met onze handen op te bouwen.

Dank jullie wel.

Voor wie na vandaag verder wil lezen of luisteren, wil ik graag drie werken aanraden die mij bij deze overwegingen hebben geholpen.

De werken zijn te vinden in het Arabisch, dus voor meer informatie, vertalingen of andere vertaalde werken kun je mij mailen!

- Het eerste is *Inspanning : de poort naar het Paradijs* van Imam Ahmed al-Hasan, vooral het gedeelte over de grotere strijd tegen het eigen zelf.
- Het tweede is de lezing *Christus en de morele revolutie* van dr. 'Adil al-Saeedi, over Jezus, liefde voor de vijand en de morele verandering die bij onszelf begint.
- Het derde is een boek over de relatie tussen innerlijke hervorming en maatschappelijke rechtvaardigheid, namelijk *Van gedroomde republieken naar het goddelijke project* van Zaki al-Ansari.

Email: selma.almahdyoon@gmail.com